

Centrum audiovizuálních studií

Posudek teoretické diplomové práce – bakalářské / magisterské

Autor/ka práce: Alexandra Sihelská

Název práce: Alternativy institucionálního uměleckého vzdělávání ve feministickém kontextu

Posudek vedoucí/ho práce

Posudek oponenta/ky

Autor/ka posudku (jméno, příjmení, pracoviště): Mgr. et Mgr. Anežka Bartlová PhD., CAS Famu

Hodnocení obsahu a výsledné podoby teoretické diplomové práce:

Vhodnost zvoleného cíle a přístupu práce: cílem práce je podle autor*ky „prozkoumat možnosti radikálního feministicko-uměleckého vzdělávání jako nástroje politické imaginace“ (s. 8), nicméně autor*ka představuje v práci spíše opačnou perspektivu; Představuje nástroje politické imaginace jakožto do určité míry související nástroje (mimo-institucionálního) výuky. Přístup je to relevantní, nicméně autor*ka si nepoložil*a konkrétní otázku, ani se nepustil*a do rozporu jednoho vybraného modelu – na nějž by se dalo soustředit více do hloubky, a namísto toho popisuje různorodé praxe, v relativně mělké perspektivě.

Relativní úplnost zpracované literatury ke zvolenému tématu: Autor*ka si vybral*a a zpracovala*a relevantní feministickou literaturu a zdroje týkající se nehierarchického organizování se.

Schopnost kriticky vyhodnotit a použít odbornou literaturu: Autor*ka prokázal*a, že umí s literaturou pracovat. Práci by nicméně prospělo, pokud by autor*ka častěji konfrontovala různé zdroje a kladla jim otázky, což by dovolilo vidět plastičtěji danou problematiku (viz níže).

Logičnost struktury práce, souvislost jejich kapitol a jejich proporce: Struktura práce je logická, řazení kapitol odpovídá jasné struktuře.

Jazyková a stylistická úroveň práce: celková jazyková i stylistická úroveň je na dobré úrovni, autor*ka se rozhodl*a používat pojem „anarcha-feminismus“, což je zkomolenina mezi českým „feminismus“ a anglickým „anarcha“ namísto zaužívaného českého pojmu „anarchofeminismus“.

Dodržení citační normy (pokud se v textu opakovaně vyskytují přejeté pasáže bez udání zdroje, práce nemůže být doporučena k obhajobě): předepsaná citační norma je dodržována, zdroje víceméně řádně citovány (chybí odkazy na konkrétní místa v citovaných knihách, to je však spíše otázka k diskusi).

Obrazové přílohy v dostatečném rozsahu, oprávněnost a vhodnost příloh, grafická úprava: obrazová příloha není v daném tématu potřeba, proto je v pořádku, že není zahrnuta, grafická úprava je standardní.

Původnost práce, přínos k rozvoji oboru: Autor*ka si vybrala zajímavé téma, které v současném umění rezonuje (stejně jako v aktivistickém levicově orientovaném prostředí, v němž se autor*ka pohybuje). Práce je původní, přínos můžeme vidět ve snaze představit pojmy, které jsou důležité pro nehierarchické udržitelné organizování se v rámci občanské společnosti, a z nějž je možné některé motivy aplikovat (či se jimi inspirovat) do koncepce výuky uměleckých oborů.

Celkové hodnocení diplomové práce (A-F): B

(vysvětlivky hodnocení: A = výborný výkon převyšující daná kritéria, B = nadprůměrný výkon s minimem chyb, C = průměrný výkon s přijatelným počtem chyb, D = přijatelný výkon s větším počtem chyb, E = výkon vykazující minimální naplnění kritérií, F = nepřijatelný výkon)

Vlastní slovní hodnocení teoretické diplomové práce:

Sihelská si vybrala téma, které se dotýká aktuálních diskusí na scéně současného umění, ale také na scéně aktivistické, kde se autor*ka pohybuje. Byť název slibuje pojednávat o „alternativách institucionálního uměleckého vzdělávání“, nejedná se o alternativy ve smyslu nahrazení či paralelních možností uměleckého vzdělání. V práci se věnuje možnostem kolektivních aktivit, které mají za cíl určitým způsobem kultivovat a rozšířit vědění vlastních členů a členek. Sihelská se věnuje několika konkrétním strategiím, které tyto kolektivy v praxi aplikují (nebo se o to více či méně úspěšně snaží/snažily), jež podle ní vedou k (produktivnímu?) přemýšlení a vytváření prostoru pro budoucí fungování.

Sihelská vychází z komplexu anarchofeministického myšlení, tuto volbu vysvětluje však spíše stručně, popisuje přitom, v čem spočívá: intersekcionalní přístup, boj proti patriarchátu, ale také proti systémovému násilí ze strany státu a jeho institucí. Proto se to autor*ce zdá tento přístup vhodným pro snahu o hledání anti-systémových možností edukace v oblasti umění.

V další části Sihelská slibuje popsat „historický kontext alternativního uměleckého vzdělávání“, ten však zůstane jen u velmi obecných prohlášení a historii neanalyzuje v konkrétních příklady, naopak kontexty míchá. To je problematické zejména z hlediska odlišného statusu, přístupnosti, genderové praxe atp. v USA, Velké Británii anebo v našem prostředí. Zde, alespoň na velmi omezeném prostoru, se autor*ka dotýká rozměru vzdělávání, byť se vzdala i jen pokusu o definování (odlišení) vzdělávacího procesu od jiných praxí (realizovaných jak v instituci, tak jinde), např. s pomocí knihy Jamese Elkinse *Why Art Cannot be Taught*, již sama uvádí v seznamu literatury. Zde by bylo třeba také zahrnout vysvětlení rozdílu mezi edukativními aktivitami a vzděláním, včetně toho, jak tento rozdíl chápe autor*ka. V této části práce také chybí vysvětlení pozice vzdělávání v současném světě (umění), respektive subverzivnosti jeho neinstitutionalizované verze. Dále bych zde navrhovala doplnit poznatky z práce Isabely Grosseové o umělecké kompetenci, jež je podle mého názoru velmi užitečným konceptem, který by autor*ce pomohl překlenout zmíněný (zdánlivý) rozpor mezi systémem a cíleně anti-systémovou edukací.

V dalších kapitolách autor*ka rozebírá několik zásadních aspektů (nebo snad lépe podmínek) vytvoření kolektivů a fungování komunit, jež se orientují na imaginování budoucnosti a které – jak autor*ka doufá, se „fraktálově“ budou šířit z malých skupin na větší části společnosti. Další kapitoly tak věnuje: udržitelnosti – již popisuje na příkladu uskupení LES, intersekcionalitě jejíž aplikaci ukazuje na příkladu fungování rezidenčního centra Artmill. Dále jde o pojem nehierarchie, jejíž možnosti Sihelská ukazuje na příkladu aktivit Ateliéru bez vedoucího, a nakonec zkoumá pojem „procesuálnost“, pod nímž vidí „potřebný nástroj pro formování vizí“.

Je škoda, že si Sihelská nestanovil*a pevnější strukturu, kdy by u jednotlivých projektů a aktivit popsal*a předem stanovené charakteristiky, tak, aby v práci vyniklo, v čem jsou uvedené příklady jedinečné, proč je autor*ka vybral*a a především, aby bylo možné pochopit, v čem spočívá jejich edukativní funkce, jaké vstupy a výstupy tyto alternativy produkují.

Nicméně Sihelská předkládá dobře formulované a srozumitelně vysvětlené principy oněch zmíněných aspektů, vysvětluje, v čem jsou důležité pro fungování skupiny, která se chce udržitelně a vstřícně ke všem příchozím podílet na „imaginaci budoucnosti“.

Problematicky vidím závěrečnou kapitolu, která – ač je nadepsaná „závěr“ – neshrnuje ani neuzavírá, a dokonce ani nerozvíjí dosud popsané. Závěrečné shrnutí by však bylo víc než potřeba, protože by v něm byl prostor pro pokus ukázat, v čem představené aspekty lze naplnit současně, anebo zda se jedná o nedostižné ideální pozice.

Celkově je bakalářská práce kvalitně zpracovaná, je zřejmé, že je za ní mnoho práce a přemýšlení.

Otázky k diskusi: Jak byste vymezil*a edukativní aktivity od vzdělávání, respektive: mají něco společného?

Který z projektů, který popisujete, je nejbližší tomu, co byste považoval*a za produktivní formát s potenciálem formovat udržitelnou budoucnost? Popište také v čem to podle vás konkrétně spočívá s ohledem na jejich praxi.

Přes uvedené výtky hodnotím práci známkou B a doporučuji k obhajobě, předkládaná bakalářská práce Alex Sihelské rozhodně splňuje podmínky pro závěrečné kvalifikační práce.

V Praze dne

16.6.2022

